

Rolul Avizului (Opinie) nr. 14 (2011) privind „Justiția și Tehnologiile Informatice (IT)”

Rolul Avizului (Opinie) nr. 22 (2019) referitor la rolul asistenților judiciari adoptate de Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni din cadrul Consiliului Europei

28 octombrie 2020

Keynote speaker - Judecător dr. Rodica Aida Popa

Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția Penală

Reprezentantul României la Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni din cadrul Consiliului Europei

- Avizul nr. 14 al CCJE cuprinde 6 părți - 41 de paragrafe și o parte intitulată concluzii - 9 norme de recomandare cu caracter general;
- **Care este obiectul acestui aviz?**
Elementele definitorii ale unei justiții europene:
 - accesul la justiție; statul de drept; independența judecătorilor și a justiției; funcționarea instanțelor, obligațiile și drepturile părților cu raportare la tehnologia informațiilor.
- **Care este scopul tehnologiei informației?**
 - instrument sau mijloc de a îmbunătăți administrarea justiției;
 - facilitarea accesului justițiabililor la instanțele de judecată;
 - consolidarea garanțiilor prevăzute de art. 6 din CEDO;
- **Concluzie semnificativă:** Justiția este și trebuie să rămână umană.
- **Obligații:** Judecătorii trebuie să identifice avantajele și dezavantajele IT și să elimine orice riscuri privind buna administrare a justiției prin:
 - evaluarea anticipată a legislației propuse cu referire la implicațiile asupra administrării adecvate a cauzelor în sistem IT ;
 - tehnologia informației nu trebuie să diminueze drepturile procedurale ale părților;
 - evaluarea impactului IT cu privire la aspectele documentare și/sau procedurile ce pot fi efectuate prin mijloace electronice, nu trebuie desființate mijloacele tradiționale, atâta timp cât nu toți au acces la echipamente informatice.
- **CCJE încurajează dezvoltarea IT ca instrument de îmbunătățire a comunicării între instanțe și mass-media;**
- **CCJE recomandă utilizarea pe deplin de către sistemul judiciar a internetului și a altor tehnologii noi pentru oferirea de informații publicului;**
- **CCJE recomandă ca instanțele să introducă servicii electronice de informare ușor accesibile publicului (user-friendly); e-filing**
- Realizarea unui nivel adecvat de securitate al datelor și informațiilor concretizate în registrele cauzelor, dosarelor individuale, notelor pregătitoare și proiectelor, deciziilor judiciare și datelor statistice privind evaluarea proceselor judiciare și managementul instanței să fie gestionate;

- **Avantajele informatizării:**

- **sprijină instanțele în raționalizarea managementului dosarului** (înregistrare și urmărirea acestuia, formulare, statistici multi-criteriu pentru fiecare tip de litigii care pot fi puse la dispoziția publicului);
- **îmbunătățirea calității muncii judecătorului prin:** intermediul bazelor de date cu link-uri către hotărârile judecătorești, legislație, studii privind probleme de drept identice, comentarii juridice privind deciziile anterioare pronunțate de o instanță și alte forme de schimb de informații între judecători;
- **facilitează procedurile în cooperarea judiciară internațională și europeană:** comisii rogatorii, furnizarea și notificarea actelor judiciare din statele membre, administrarea transfrontalieră a probelor (videoconferință);
- **tehnologia informației consolidează independența judecătorilor în fiecare etapă a procedurii, contribuie la o mai mare autonomie a acestora și trebuie adaptată tipului și nivelului de complexitate al cauzelor;**
- **tehnologia informației poate fi un instrument important pentru consolidarea transparenței, obiectivității în distribuirea cauzelor și promovării managementului cauzelor;**
- **tehnologia informației poate avea un rol în evaluarea judecătorilor și instanțelor;**
- **programe de formare inițială și continuă a judecătorilor și personalului auxiliar în domeniul IT.**

Dezavantajele tehnologiei:

- simplificarea schimbului de documente sau audierea de la distanță a martorilor sau experților oferă judecătorului o percepție indirectă și mai puțin precisă asupra cuvintelor și reacțiilor unei părți, unor martori sau experți;
- dependența crescută de tehnologie și de cei care o controlează poate prezenta un risc pentru justiție.

Concluzii semnificative:

- 1. Utilizarea IT nu ar trebui să diminueze garanțiile procedurale sau să afecteze compunerea unei instanțe și să priveze justițiabilul de dreptul de a fi audiat de un judecător, cu aplicarea principiului contradictorialității, prezentarea de probe originale, audierea de martori sau experți și de a prezenta orice material sau prezentarea pe care o consideră utilă.**
- 2. Judecătorul poate folosi tehnologia însă trebuie să păstreze, în orice moment, puterea de a dispune înfățișarea părților, de a cere transmiterea documentelor în forma originală și audierea martorilor;**
- 3. Tehnologia informației nu poate înlocui rolul judecătorului în audiere și evaluarea dovezilor factuale în cauză, determinarea legii aplicabile și luarea deciziei fără alte restricții, decât cele prevăzute de lege.**

Rolul tehnologiilor (IT) la nivelul Înaltei Curți de Casație și Justiție a României

- accesul tuturor judecătorilor, magistraților asistenți, grefierilor la Internet;
- dotarea judecătorilor, magistraților asistenți, grefierilor cu calculatoare, imprimante;
- dotarea sălilor de ședințe cu sistem de videoconferință; afișarea electronică a cauzelor; echipamente de sonorizare a strigării cauzelor;
- accesul tuturor judecătorilor, magistraților asistenți, grefieri la sistemul ECRIS;
- existența condicilor electronice de ședință;
- comunicarea electronică a cererilor din partea părților, avocaților și a persoanelor interesate;
- existența dosarului electronic, putând fi accesat de judecători, magistrați asistenți, grefieri, avocați, părți;
- existența unor infochioșcuri cu acces electronic la dosar, listele de ședințe și alte date;
- existența site-ului Înaltei Curți de Casație și Justiție cu toate informațiile necesare legate de dosare, jurisprudență pe secții, completurilor de 5 Judecători, completurilor pentru soluționarea recursurilor în interesul legii, completurilor pentru dezlegarea unor chestiuni de drept;
- bibliotecă virtuală a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Avizul nr. 22 al CCJE are 4 părți - 58 paragrafe și o parte intitulată concluzii – 12 norme generale cu caracter de recomandare

- **importanța rolului asistenților judiciari au pregătire judiciară și sprijină judecătorii sau completurile de judecată în activitatea lor de judecată, îndeplinesc o multitudine de sarcini:**

- **cercetarea;**

- **pregătirea unor note despre diferite probleme juridice;**

- **întocmesc proiecte de hotărâri, contribuind la îmbunătățirea calității hotărârilor judecătorești.**

- activitatea asistenților judiciari poate servi unor scopuri educaționale;

- **experiența altor state:**

- a fi asistent judiciar este o condiție formală sau informală utilă pentru a deveni judecător (Belgia, Bosnia și Herțegovina, Finlanda, Georgia, Polonia, Moldova, Slovenia, Suedia, Elveția);

experiență și pentru statele unde judecătorii sunt numiți din rândul practicienilor (Irlanda, Regatul Unit al Marii Britanii);

juniori tineri pot funcționa ca asistenți judiciari la instanțele superioare pentru o perioadă limitată de timp, fiind o condiție utilă pentru a promova într-o funcție judiciară superioară.

Asistenții judiciari contribuie la degrevarea judecătorilor de sarcinile non-juridice, pentru a urgenta activitatea în instanțe, a reduce întârzierile și a-i ajuta să pregătească hotărâri de o calitate superioară;

- **- rolurile judecătorului și ale asistentului judiciar trebuie să fie bine definite;**
- **rolul asistentului judiciar decurge din rolul judecătorului, în sensul că:**
- **îi sprijină și nu îi înlocuiesc;**
- **trebuie să fie supravegheați de judecătorul sau judecătorii care rămân responsabili de luarea deciziilor sub toate aspectele;**
- **asistenții judiciari sunt implicați în exercițiul unor funcții judiciare;**
- **trebuie să îndeplinească cele mai înalte standarde profesionale și etice pentru ca publicul să aibă o mare încredere în instituțiile judiciare.**

Luarea deciziei este principala atribuție a judecătorului în toate sistemele juridice.

în statele membre ale Consiliului Europei sunt **practici diverse** cu privire la **atribuții ale asistenților judiciari:**

- pot participa la verificări asupra faptelor prin organizarea și analiza documentelor complexe sub îndrumarea și supravegherea judecătorului;
- redactează decizii și alte hotărâri;
- soluționează probleme procedurale cum ar fi desemnarea unui expert sau stabilirea costurilor procedurilor;
- pot conduce ședințele și să lucreze în cauze de mai mică importanță, deciziile asistenților judiciari trebuie să fie aprobate de către un judecător.
- redactarea încheierii de ședință este și va rămâne o sarcină importantă a unor asistenți judiciari, deși este preluată de tehnologie, dar poate rămâne importantă;
- pregătirea deciziilor pentru publicare;
- corectarea deciziilor;
- comunicarea către presă a hotărârilor judecătorești în extras, a informațiilor factuale și a informațiilor asupra ședințelor (redactarea comunicatelor are loc sub supravegherea unui judecător).

Cadrul legal de reglementare al atribuțiilor judecătorilor și asistenților judiciari:

- regulamente, ghiduri, standarde, recomandări, coduri de conduită pentru a asigura transparența și responsabilizarea asistenților judiciari.

în majoritatea statelor membre asistenții judiciari lucrează în toate instanțele și la toate gradele de jurisdicție; în unele state membre asistenții judiciari sunt angajați la instanțele superioare, curți supreme, curți constituționale sau la instanțele specializate, putând fi funcționari sau salariați, angajați cu contract pe termen limitat sau pe durată nedeterminată (în unele țări pot fi judecători de la instanțele de primul sau al doilea grad de jurisdicție care funcționează pentru o perioadă limitată în timp înainte de a se întoarce la instanțele lor, iar în această perioadă își păstrează statutul de judecători la instanțele de la care provin).

din punct de vedere organizatoric un asistent judiciar ar putea să lucreze cu un singur judecător; asistenții judiciari ar putea fi repartizați unui complet de judecată sau organizați într-un compartiment și lucrează cu diferiți judecători; echipe de asistenți judiciari pentru cazuri speciale.

Curțile supreme și Curțile Constituționale au un rol unic în unificarea jurisprudenței iar asistenții judiciari din cadrul acestor întocmesc adesea un rezumat al stării de fapt a cauzelor și al dispozițiilor legale aplicabile și formulează sugestii cu privire la admisibilitatea examinării cauzei în apel sau a controlului de constituționalitate.

- Procedurile de selecție ale asistenților judiciari trebuie să fie transparente bazate pe **criterii obiective și meritocratice**, ținând cont de **experiență, calificare, aptitudini juridice, integritate, abilități de comunicare și motivație**.
- **Evaluarea asistenților judiciari** trebuie să fie făcută de către judecătorul sau judecătoria cu care a lucrat asistentul judiciar pe baza unor criterii obiective cum ar fi: competența juridică, integritatea, motivația și eficiența asistentului, ca și în cazul unui judecător, un asistent judiciar ar trebui să fie ascultat în cadrul procesului de evaluare.
- **Formarea asistenților judiciari** ar trebui să fie făcută de aceeași instituție ca și aceea a judecătorilor.
- **Principii:**
- **judecătorii au rolul de conducători, prin prisma principiului independenței, în sprijinirea dezvoltării asistenților judiciari, construirea unor relații de încredere reciprocă, planificarea sarcinilor care pot fi delegate;**
- **asistenții judiciari nu sunt independenți față de judecătorii cărora le acordă sprijinul, ci trebuie să îndeplinească dispozițiile date de către judecători;**
- **judecătorii trebuie să le dea asistenților judiciari instrucțiuni clare și să le ofere toate informațiile necesare pentru ca aceștia să-și poată desfășura activitatea;**
- **existența unor raporturi bazate pe respect și apreciere reciprocă: asistenții judiciari trebuie să respecte limitele impuse rolului lor prin raportare la cel al judecătorilor; judecătorii trebuie să aprecieze și să respecte contribuția importantă pe care asistenții judiciari o aduc la funcționarea instanței în scopul unor schimburi benefice reciproce între judecători și asistenții judiciari;**
- **imparțialitatea asistenților judiciari concretizată în aducerea la cunoștință a existenței unui conflict de interese și abținerea acestora pe baza aceluiași criterii aplicabile în cazul recuzării unui judecător;**
- **confidențialitatea asupra tuturor informațiilor pe care le obțin în legătură cu activitatea;**
- **standarde de conduită etică și profesională.**

Dispoziții legale și regulamentare privind magistrații asistenți din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție și Curtea Constituțională

Legea nr. 303/2004 republicată privind statutul judecătorilor și procurorilor

- Capitolul VIII Magistrații – asistenți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție și Curții Constituționale – art. 66- art. 72 ¹

Legea nr. 47/1992 republicată privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale

- Capitolul V Reguli procedurale specifice Curții Constituționale – art. 52; 54; 56; 58-60.
- Capitolul VII Personalul Curții Constituționale art. 72-73

Legea nr. 124/2000 privind structura personalului Curții Constituționale

Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat

- Capitolul X Magistrații – asistenți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție art.68-75;
- Capitolul XII Secțiunea I – Direcția legislație, studii, documentare și informatică juridică - art. 82; Secțiunea a-II-a Cancelaria – art.88

Regulamentul Curții Constituționale a României

- Capitolul III Corpul magistraților asistenți art. 6-10
- Capitolul V Compartimentele din structura Curții Constituționale aflate în subordinea sau în coordonarea prim-magistratului asistente – art. 18.

Mulțumesc!

